

шого будучого. — Вопросы философии. — 2008. — № 4. — с. 3—17.

6. Наумов С. А. Игра как способ представления реальности публичных коммуникаций. — Вопросы философии. — 2008. — № 6. — с. 29—42.

7. Труфанова С. О. Идентичность и Я. — Вопросы философии. — 2008. — № 6 — с. 96—105.

8. Фрідман Томас Л. Лексус і оливкове дерево / Томас Л. Фрідман ; [пер. з англ. Мар'яни Прокопенко, Романа Скакуна]. — Львів, Незалежний культурологічний журнал "Г", 2002. — 626 с.

9. Ярославцева Елена. Человек в современной сетевой парадигме. Опыт синергетического подхода / Елена Ярославцева. — М.: Канон+ РООИ «Реабилитация», 2011. — 352с.

О. В. Титаренко

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Інститут журналістики

(м. Київ)

КІНОРЕЦЕНЗІЯ ЯК ЖАНР КРИТИКИ: УКРАЇНСЬКА ТА АМЕРИКАНСЬКА ТРАДИЦІЇ

Кіно, незважаючи на свій молодий вік, відразу стало впливовим мистецтвом ХХ століття. Причиною такої популярності є його більш зрозуміла мова (у порівнянні зі скульптурою чи живописом) і величезні можливості для найбільш повного відображення різноманіття життя. З появою кіно зародилася кінокритика, яка сьогодні є потужною індустрією, представленою окремими розділами в загальнонаціональних тижневиках, а також численними друкованими, мультимедійними та онлайн ресурсами, такими як "Empire", "Сеанс", "Cahiers du cinéma" та "Rotten Tomatoes" [8, с. 125]. Кінорецензія, у свою чергу, є жанром журналістики і критики, тематичним різновидом жанру рецензії. Фактично, вона представляє собою критичний відгук на твір кіномистецтва. Перша робота такого жанру була надрукована в журналі "Variety" у 1907 році [1, с. 202].

Що ж до структури, то в сучасній кінорецензії завжди вказуються: 1) жанр фільму; 2) автор сценарію і постановник; 3) ключові актори та їхні герої; 4) час і місце подій; 5) короткий опис зав'язки; 6) якщо в основі фільму лежить літературний твір, то необхідно порівняти режисерський задум з літературним твором; 7) якщо фільм є самостійним твором, варто порівняти його з переглянутими раніше кінороботами; 8) основні переваги і недоліки фільму; 9) особисте враження [9, с. 88].

Варто зазначити, що традиційною формою рецензії є об'ємний аналітичний текст обсягом у 5 тисяч знаків. Проте з прискоренням науково-технічного прогресу і темпу життя людини стали зменшуватись в обсязі й кінорецензії. У другій половині ХХ століття з'явився особливий вид рецензії — міні-рецензія, засновником якої вважається класик сучасної кінокритики Роджер Еберт. Як правило, такі рецензії пишуться для широкого кола читачів та публікуються в неспеціалізованих виданнях. У професійних журналах про кіно та мистецтво популярними лишаються великі рецензії та критичні статті [6].

Найчастіше рецензії пишуться на нові стрічки, що тільки-но вийшли в прокат. Однак існують кіноафіші, де огляду піддаються культові фільми, які давно вийшли в прокат. Пізнішим надбанням кінокритики стала так звана усна рецензія. Її засновником знову виступив Роджер Еберт. Подібні рецензії також використовуються в телепрограмах.

Американська школа кінокритики зародилася синхронно зі зростанням популярності кінематографу. У той же період почали з'являтися такі спеціалізовані видання як "Variety" та "Empire", що існують і нині разом з онлайн ресурсами "Rotten Tomatoes" та "MetaCritic". Крім того, кінорецензії з'являються на сторінках видань таких міст, як Нью-Йорк, Чикаго та Лос-Анжелес. Найвідомішим американським кінокритиком вважається Роджер Еберт, який створив власну школу, жанр, був удостоєний Пулітцерівської премії та зірки на Голлівудській алеї слави [5, с.98].

Роджер Джозеф Еберт народився 18 червня 1942 року в місті Урбана штату Іллінойс в родині бухгалтера та електрика. Товариство шанувальників наукової фантастики пер-

шим розкрило його письменницький потенціал, який виявився спочатку у вигляді коментарів, а потім у формі статей для журналу фанклубу. Інтерес саме до журналістики виник у нього ще під час навчання в старшій школі. Тоді він працював спортивним репортером видання "The News-Gazette", був президентом класу й редактором шкільної газети. Вищу освіту Роджер Еберт здобув в Іллінойському університеті в місті Урбана-Шампейн, де отримав свій бакалаврський ступінь уже в 1964 році. У той же час він продовжував свою професійну діяльність, пишучи до місцевого видання "The Daily Illini", де в 1961 році з'явилася його перша рецензія на фільм Федеріко Фелліні "La dolce vita". Диплом магістра Роджер отримав також в Урбана-Шампейн, до цього провівши рік в Університеті Кейптатуна в якості студента за обміном. Його подальший переїзд до Чикаго пов'язаний зі вступом до Чиказького університету: Роджер вирішив здобувати докторський ступінь. Після він планував працювати в газеті "The Chicago Daily News", редактор якої ці думки не поділяв і в 1966 році відправив Еберта до редакції "The Chicago Sun-Times", тим самим визначивши його подальшу кар'єру та долю загалом [2, с. 38].

Якщо звернутися до українського досвіду, то розвиток критики та її жанру кінорецензії, зважаючи на історичні умови, розпочався з таких радянських видань як "Кіно", "Радянський екран" та "Радянське кіно". Сьогодні подібні публікації можна зустріти на сторінках "Дня", "Українського тижня" та "Esquire", а також у спеціалізованому журналі "Кіно-театр", головним редактором якого є кінокритик Лариса Брюховецька [7, с.182].

Народилася Лариса Брюховецька 7 січня 1949 року в селі Запілля Волинської області в родині Івана та Галини Киселів. Як зізнається сама пані Лариса, нічого характерного для кінокритика в юності не помічала, хіба що в школі любила літературу та сільську бібліотеку.

У 1967 році вона вступила на факультет журналістики Київського державного університету, де й зацікавилась кіномистецтвом, відвідуючи гурток професора Бабишкіна, який влаштовував студентам екскурсії кіностудіями та зустрічі з такими митцями як Ілленко, Осика та Параджанов.

Після закінчення університету вийшла заміж за В'ячеслава Брюховецького, першого президента Могиланки. З 1974 по 1982 рік була науковим редактором розділу "Мистецтво" Української радянської енциклопедії. Журналістську діяльність продовжила в журналі "Київ", де писала про культуру.

Кінокритиком Лариса Брюховецька стала вже за часів незалежності. На початку 90-х років вона працювала кореспондентом відділу "Кіно" журналу "Вавилон-21", а в 1995 відкрила власне видання "Кіно-театр", головним редактором якого є і сьогодні. Також майже одночасно з випуском кіновидання Лариса Брюховецька розпочала викладацьку діяльність в Києво-Могилянській академії, де за ініціативи її доньки, Ольги, створили кіноклуб [6].

Проаналізувавши, для порівняння традицій української та американської шкіл кінокритики, кінорецензії на такі стрічки як "Громадянин Кейн", "Касабланка", "Хрещений батько", "Політ над гніздом зозулі", "Панцерник "Потьомкін", "Тіні забутих предків" та "Соляріс" можна зробити висновок, що, створюючи матеріали, кінокритики звертали увагу на чітко визначені аспекти фільмів. Їх класифікація ще в другій половині ХХ століття була розроблена кіноклубом Йельського університету та включає чотири основні групи аспектів: постановка, кінематографія, монтаж та музика [4].

З огляду на них, можна зробити висновок, що українська школа кінокритики використовує групу аспектів "постановка", серед яких особливу увагу звертає на гру акторів. Крім того, чільне місце в рецензіях посідають історія створення, тема та ідея режисера.

Що ж до американської школи, то її кінокритики в особі Роджера Еберта беруть до уваги більшою мірою деталі, аніж глобальні ідеї чи задуми, аналізуючи світло, плани, фокуси, монтаж кадрів та відповідність звукового оформлення.

Групи та аспекти	Українська школа (Лариса Брюховецька)	Американська школа (Роджер Еберт)
Постановка		
1. Декор	+	-
2. Світло	-	+
3. Простір	+	-
4. Костюми	+	+
5. Акторська гра	+	+
Кінематографія		
1. Якість (колір, фокус, глибина)	+	+
2. Кадр	-	+
Монтаж		
1. Типи переходів	-	+
2. Стиль	-	+
Звук		
1. Джерело	-	+
2. Якість	-	+

З огляду на них, можна зробити висновок, що українська школа кінокритики використовує групу аспектів “постановка”, серед яких особливу увагу звертає на гру акторів. Крім того, чільне місце в рецензіях посідають історія створення, тема та ідея режисера.

Що ж до американської школи, то її кінокритики в особі Роджера Еберта беруть до уваги більшою мірою деталі, аніж глобальні ідеї чи задуми, аналізуючи світло, плани, фокуси, монтаж кадрів та відповідність звукового оформлення.

Насамкінець, варто зазначити, що сьогодні кінокритика не грає такої провідної ролі у вихованні смаку, як колись літературна критика. Глядачі охочіше йдуть на розважальні фільми і зовсім ігнорують серйозні. Проте без цього не можна створити цілісне уявлення про кіномистецтво, як не можна виховати в собі грамотного і розумного глядача. Особливо це важливо в наш час, коли потрібні не так художники як талановиті реципієнти.

Зважаючи на ту саму причину, необхідною є і теоретична школа української кінокритики, яка б мала своє видання та формувала власний погляд на фільми, що знімаються.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Andre Bazen. What is Cinema :essays selected and translated by Hugh Gray / A. Bazen. — Berkeley : University of California Press, 1971. — 457 p.
2. Ebert R. Life Itself: A Memoir / R. Ebert. — Grand Central Publishing; 1st edition, 2011. — 448 p.
3. Ebert R. Roger Ebert's Book of Film: From Tolstoy to Tarantino, the Finest Writing From a Century of Film / R. Ebert. — W. W. Norton & Company; 1st edition, 1996 — 788 p.
4. Film Analysis Guide [Internet Source] // Film Studies Program : [website] / Yale University — Procedure of access : <http://www.classes.yale.edu> (23. 05. 2014). — Title from the screen.
5. Haberski O., Raymond J. Jr. It's Only A Movie!: Film and Critics in American Culture / O. Haberski. — University Press of Kentucky, 2001. — 424 p.
6. Культ особи : Лариса Брюховецька [Електронний ресурс] // Радіо «Промінь» : [website] — Режим доступу: www.youtube.com/watch?v=UaVUXHTUa5g (23. 05. 2014). — Назва з екрану.
7. Михайлин І. Л. Основи журналістики : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. Михайлин — [вид. 3-є, доп. і поліпш.] — К : ЦУЛ, 2002. — 284 с.
8. Rosenbaum J. Movie Wars: How Hollywood and the Media Conspire to Limit What Films We Can See / J. Rosenbaum. — A Cappella Books, 2000. — 358 p.
9. Тертычный А. Жанры периодической печати : учеб. пособ. — М. : Аспект Пресс, 2000. — 438 с.

І. А.Ткаченко

Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кіровоград)

“ДИТЯЧИЙ КОБЗАР” ТАРАСА ШЕВЧЕНКА У ВИДАВНИЧІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ “ВИДАВНИЦТВА СТАРОГО ЛЕВА”: КВАЛІЛОГІЧНИЙ РАКУРС

У репертуарі дитячої книги завжди особливе місце посідали перевидання творів класиків. З позицій квалілогії видання (науки про якість як комплексне явище) аналіз цього сегменту видань є актуальним з огляду на його адресата – дитину, специфіку його змістово-комунікативної природи, парадигмальність змін та викликів у видавничій галузі (жорсткість конкурентного середовища, здорожчання видань, високі вимоги до якості видавничої продукції, пріоритетність інших соціокультурних чинників у виборі джерел інформації тощо). Для того, щоб продемонструвати, як працюють квалілогічні практики, ми обрали видання “Дитячий кобзар” Тараса Шевченка – новий проект “Видавництва Старого Лева”, презентований на Львівському Форумі видавців у 2013 році. Ініціатори видання стверджують, що аналогів “Кобзаря” для дітей в українському інформаційному просторі не існує. Здійснений нами контент-моніторинг показав, що подібні видавничі ідеї втілювалися в життя, проте не позиціонувалися як дитячий кобзар, хоч і містили вибрані поезії з творчості Т. Шевченка, які адаптуються для дитячої аудиторії.

“Дитячий кобзар” львівського видавництва вирізняється ілюстраційною концепцією, яка є його формо- і змістотворчою складовою, “брендовою пропозицією”. “Складники унікальності книги – це особливо популярний автор, актуальна проблема, оригінальний текст і видавничі рішення. У будь-якому разі книга має містити важливий компонент, який відсутній у виданнях-аналогах і продуктах-замінниках [...] це солідний конкурентний фактор” [17, с. 41], – наголошує В. Теремко. Перелічені книгознавцем складники ефективно спрацьовують у виданні, яке ми обрали для квалілогічного аналізу.

Мета статті – здійснити системний аналіз якості видавничої інтерпретації творів “Кобзаря” Тараса Шевченка у “Дитячий кобзар”, виданий у “Видавництві Старого Лева” [14]. “Дитячий кобзар” Т. Шевченка розглядається в книгознавчому контексті вперше, враховуючи всі квалілогічні параметри оцінки видання. В цьому полягає актуальність дослідження.

Для реалізації поставленої мети ми окреслили такі завдання: зробити огляд видавничих модифікацій “Кобзаря” Тараса Шевченка; окреслити специфіку квалілогічного аналізу видання; здійснити комплексний квалілогічний аналіз видавничої інтерпретації проекту “Дитячий кобзар” (“Видавництво Старого Лева”).

Об’єкт дослідження – “Кобзар” Тараса Шевченка у його видавничих модифікаціях.
Предмет дослідження – квалілогічний аналіз видавничої інтерпретації книги “Дитячий кобзар” (“Видавництво Старого Лева”, м. Львів).